

21.3.2017

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi

Lausuntopyyntöne 25.1.2017 LVM/2302/03/2015, Yksitystielain uudistaminen

Yleistä

Oulun käräjäoikeus puuttuu lausunnossaan ainoastaan sen kannalta merkitykselliseen kysymykseen muutoksenhausta tiekunnan päätökseen. Muiden kysymysten osalta käräjäoikeus viittaa Vantaan käräjäoikeuden perusteelliseen lausuntoon.

Käräjäoikeus vastustaa esitystä siitä, että tiekunnan päätöksestä haettaisiin muutosta suoraan maa- ja metsätalouden ministeriöön.

Muutoksenhaku tiekunnan päätökseen

Esityksen 72 §:n mukaan tieosakas tai muu asianosainen voi "haastehakemuksella" saattaa maa- ja metsätalouden ratkaistavaksi sellaisen tiekunnan kokouksen tai perustamiskokouksen päätöksen, jonka katsoo tehdyn vastoin lakia tai loukkaavan hänen oikeuttaan tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta. Nyt voimassa olevan lain mukaan tuollaiset asiat käsitellään ensin kunnan tielautakunnassa, jotka esityksessä ehdotetaan lakkautettaviksi.

Käräjäoikeus vastustaa tätä esitystä seuraavilla perusteilla:

On myönnettävä, että varsinkin pienten kuntien tielautakunnilta puuttuu asiantuntevia valmisteluresursseja ja riittävän juttukannan tuomaa kokemusta. Sen vuoksi esitys kunnallisten tielautakuntien lakkauttamisesta on sinänsä perusteltu.

Kiinteistömuodostamislain 231 ja 242 §:ien mukaan maa- ja metsätalouden oikeus on muutoksenhakuvalituslain mukainen, joka käsittelee sen käsiteltäväksi säädetty valitukset ja vastaavissa asioissa tehdyt kantelut. Se on siis tässä mielessä hovioikeustasoinen ylioikeus, joka käsittelee muutoksenhakemuksia eikä ensiasteena haastehakemuksia.

Maa- ja metsätalouden ratkaisuihin haetaan muutosta valitusluvalla suoraan korkeimmalta oikeudelta. Koska valitusluvan myöntäminen on hyvin harvinaista, asianosaiselta puuttuisi perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaama muutoksenhakuoikeus, jos maa- ja metsätalouden oikeudet ryhtyisivät ensiasteena käsittelemään tiekuntien asioita. Mikäli taas korkein oikeus joutuisi ottamaan suuremman roolin tiekuntariidoissa, se saattaisi johtaa sen työmäärän tarpeettomaan kasvuun ja veisi sen resursseja ennakkopäätösasioiden käsittelyltä.

Koska tiekunnissa toimivat maallikot, on jo nyt havaittu, että niiden päätöksenteossa on sekä menettelyllisiä että sisällöllisiä virheitä. On jopa havaittu, että tiekuntien enemmistö saattaa käyttää asemaansa epäasianmukaisten päämäärien edistämiseen. Jos maa- oikeudet joutuisivat puuttumaan tuollaisiin epäselvyyksiin, niiden vähäiset resurssit kohdentuisivat epätarkoituksenmukaisella tavalla. Sen vuoksi tiekuntien päätöksenteon ja maa- oikeuden välille tarvitaan edelleen asianmukainen ensiasteen käsittelyelin. Tuon elimen käsittelykulojen tulisi olla kohtuullisia ja mahdollistettava todellinen muutoksenhaku.

Maa- oikeudessa noudatetaan riita- asioiden oikeudenkäymiskaaren 21 luvun kulusäännöksiä, joiden mukaan hävinnyt pääsääntöisesti korvaa voittajan oikeudenkäyntikulut. Pelkästään maa- oikeuden käsittelymaksu on nykyisin 500 euroa, minkä lisäksi asianosaiset kokevat usein perustellusti tarvetta käyttää lainoppinutta asiamiestä. Tämä kuitenkin nostaa hävinneen osapuolen kuluriskin tuhansiin ellei kymmeniin tuhansiin euroihin, mikä muodostaa esteen perusteltuihinkin muutoksenhakuihin. Esityksessä arvioidaan häviäjän normaalikustannukseksi 6.000-7.000 euroa, joka on liian alhainen, jos molemmilla osapuolilla on asianajajat.

Näillä perusteilla käräjäoikeus esittää harkittavaksi vaihtoehtoa, että tiekunnan päätökseen tyytymättömän voisi saattaa asia **Maanmittauslaitoksen tietoimitukseen**. Tielautakuntatehtävät ovat jo nyt osittain samoja, joita ratkaistaan myös yksityistietoimituksissa. Toimitusinsinööreillä on jo nyt muiden tietoimitusten johdosta erittäin vankka ammattitaito yksityistielain soveltamisesta. Maanmittauslaitoksen toimitusmaksut ovat kohtuullisia ja sen asianosaisille määräämien kustannusten määrä on pysynyt kohtuullisena. Se, että maanmittauslaitos ei ole aiemmin käsitellyt tiekuntien päätöksien moitteita, ei saa olla este uusien tehtävien antamiseksi sille. Maanmittauslaitos käsittelee nykyisin esimerkiksi niille siirretyt kirjaamisasiat, vaikka ne vuosisatoja olivat kuuluneet alioikeuksille.

Ilmeisesti tielautakuntien niitä tehtäviä, joissa on kysymys tiekuntien päätöksen oikeellisuudesta eli niin sanottuja muutoksenhakutehtäviä ei ole pidetty yksityistietoimituksiin soveltuvina. Tie kunta ei kuitenkaan ole viranomainen tai edes julkisyhteisö, eikä näissä niin sanotuissa muutoksenhakutehtävissä ole sanan varsinaisessa merkityksessä kysymys muutoksenhausta. Yksityistietoimitus ei siis muuttuisi muutoksenhakuasteeksi vaan säilyisi edelleen ensimmäisenä asteena ratkaistaessa tiekunnan päätösten oikeellisuutta.

Valtaosa ”muutoksenhakutehtävistä” koskee tienpidon osittelua ja sen perusteella määräytyviä maksuja eli samoja asioita, joita joka tapauksessa sekä nykyisin että luonnoksen mukaan käsiteltäisiin myös yksityistietoimituksessa.

Tielautakuntien tehtävien siirto yksityistietoimituksiin on sen vuoksi luonnollinen ja selkeä ratkaisu. Kokonaisuutena tehokkainta on, että myös ”muutoksenhakuasiat” käsitellään ensimmäisenä asteena yksityistietoimituksessa. Näin yksityistieasioita ensimmäisenä asteena käsiteltäisiin vain yhdessä viranomaisessa, yksityistietoimituksissa, joista muutoksenhaku ohjautuisi maa- oikeuksiin.

Jos kuitenkin katsotaan, että näin ei voitaisi, käräjäoikeus esittää harkittavaksi Suomen tieyhdistyksen tietävästi esittämien **maakunnallisten tielautakuntien** perustamista. Tuollaisille tielautakunnille voitaisiin taata asiantuntevat valmisteluresurssit ja riittävä juttukanta. Pelkkä esitetty sovitteluelin tuskin on riittävä elin tässä tarkoitettujen riitojen ratkaisupaikkana.

Maanmittauslaitoksen tietoimituksista tai maakunnallisten tielautakuntien päätöksistä voitaisiin hakea muutosta maa- oikeuksiin.

Lainvalmistelu

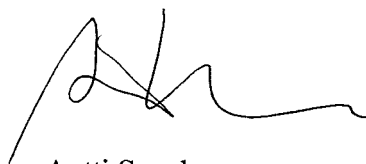
Nykyisen yksityistielain (laki yksityisistä teistä 15.6.1962/358) voimaantulosta on kulunut yli 55 vuotta. Yksityistielaki lienee vanhin liikennettä sääntelevä laki. Yksityistielaki on myös eräs vanhimmista ympäristöoikeuden ja kiinteistönmuodostamisoikeuden alalla sovellettava laki.

Lausunnolla olevan lakiehdotusluonnoksen, jäljempänä luonnos, tavoitteeksi on otettu uuden lain tuominen nykyaikaan ja selkeyttäminen. Nämä ovat edellä kerrotut taustat huomioon ottaen oikeat lähtökohdat. Lainvalmistelu on edennyt ripeästi, mutta ilmeisesti tiukasta aikataulusta johtuen kaikilta osin luonnoksessa omaksutut ratkaisut eivät ole perustuneet nykytilanteen ja sen ongelmien perusteelliseen analysointiin, eikä erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja ole kehitelty, vaan luonnoksessa on usein pitäydytty nykyisen lain ratkaisuissa.

On odotettavissa, että uudestakin laista tulee pitkäikäinen. Tämän vuoksi huolellista lainvalmistelua ei tule unohtaa. Eräitä kysymyksiä on tarkoituksenmukaista pohtia laajemmin ja harkita myös nykyisestä poikkeavia ratkaisuja. Tarvittaessa jatkovalmistelussa tulisi käyttää myös ministeriön ulkopuolisia asiantuntijoita, esimerkiksi maanmittauslaitoksesta tai maa- oikeuksista.

Käräjäoikeuden lausunnon on valmistellut maa- oikeusasioiden vastuutuomari, käräjätuomari Pekka Louhelainen.

Laamanni

Antti Savela

